

Tema:

Velferdsstaten

Grønn gruppe 2006

Navn: _____

Velferdsstaten

Rettigheter og plikter

Det norske samfunnet er et velferdssamfunn. Samfunnet er avhengig av at alle bidrar med det de kan, for eksempel gjennom å betale skatt. Samtidig kan alle som trenger hjelp, få det. Alle skal ha like rettigheter, uavhengig av kjønn, familiebakgrunn, etnisk tilhørighet, religion og økonomi. Dette betyr for eksempel at:

- alle har rett og plikt til å gå i grunnskolen
- alle har rett til legehjelp og å komme på sykehus dersom de trenger det
- ingen skal være nødt til å bo på gata

I velferdssamfunnet har vi ikke bare **rettigheter**, men og **plikter**. En plikt er å betale skatt. Myndighetene (*de som styrer landet, Storting og regjering*) har mange oppgaver, og for å løse disse oppgavene trenger de blant annet skattepenger.

Det offentlige (*myndighetene*) har ansvar for utdanning, helsevesen, veibygging, politi og mye annet.

Det er uenighet i mellom de politiske partiene om hvor mange av de offentlige oppgavene som bør fortsette å være statens ansvar. I de siste årene er noen selskaper blitt privatisert. Telenor er et eksempel på dette. Mange kommunene har privatisert søppelheating og sortering.

Skatt

Alle som jobber må betale skatt til stat og kommune. Skatten blir trekt av arbeidsgiver og beløpet kan vi se på lønnsslippen. En gang i året må vi levere selvangivelse for året før. Ut fra opplysningene i selvangivelsen regner likningsmyndighetene om skatten har vært riktig. Restskatt vil si at en person har betalt for lite skatt. Motsatt kan en få penger tilbake dersom en har betalt for mye skatt.

Norske innbyggere betaler også skatt på varer vi kjøper, denne avgiften kalles merverdiavgift. Det er og avgifter på bensin, bil og TV. Alle arbeidsgivere må betale skatt på arbeid.

Trygdekontor og sosialkontor

Trygdekontoret forvalter folketrygden, mens sosialkontoret arbeider etter lov om sosiale tjenester.

Folketrygden er en felles (kollektiv) *syke- og arbeidsforsikring* for alle som har vært lovlig bosatt i Norge i over ett år.

Trygd er penger man har rett til. Den som har arbeidet har rett til *arbeidsledighetstrygd*. (dagpenger). Alle har rett til *uførepensjon* og *alderspensjon*.

Dersom man ikke har rett til trygd, kan man søke om økonomisk hjelp fra sosialkontoret. Dette er ikke en rett man har (*rettighet*). Den er behovsprøvd. Sosialkontoret kan be om en oversikt over en person sin formue og eiendom. Ut fra dette prøver sosialkontoret å hjelpe mest mulig rettferdig.

Spørsmål til teksten:

1. Nevn noen plikter mennesker har i et velferdssamfunn?

---

2. Hvilke oppgaver har myndighetene i samfunnet vårt?

---

3. Hva er folketrygden?

---

4. Hva jobber sosialkontoret med og hvordan kan de hjelpe mennesker med?

- Må ta vare på velferdssamfunnet

- Den viktigste utfordringen for meg og mitt departement er å ta vare på det norske velferdssamfunnet. Skal vi klare det, må vi få flere til å delta i arbeidslivet, noe som igjen forutsetter at det blir mer inkluderende, mener arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen.

Tekst: Turid Børtnes Foto: Rune Lysø

I løpet av den korte tiden Bjarne Håkon Hanssen har ledet Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) har han greid å få på plass den nye arbeidsmiljøloven, forlenget IA-avtalen med fire nye år og er godt i gang med gjennomføringen av den nye arbeids- og velferdsetaten (NAV).

Han tror at disse tre saksområdene fortsatt vil være hovedoverskriftene hvis han skal gjøre et tilsvarende intervju om fire år, men kjerneutfordringen i mellomtiden vil være å hindre utstøting fra arbeidslivet og øke arbeidsstyrken.

Arbeid skal lønne seg

For å oppnå dette er arbeidsministeren villig til å bruke både pisk og gulrot. - Det er 850.000 personer som står utenfor arbeidsstyrken i dag og antallet er stadig økende. Mange av disse kommer ikke tilbake til arbeidslivet fordi de er syke eller uføre, men det er nok en del som vil kunne gjøre en jobb enten helt eller delvis med en viss tilrettelegging. Det er disse personene vi må legge forholdene til rette for. Bjarne Håkon

Hanssen synes det er svært viktig at arbeidslivet organiseres slik at det kan være mulig å finne frem til ordninger som kombinerer trygd og arbeid.

Pisk og gulrot

- Dette vil bli en stor utfordring for arbeidslivet og kreve mye av arbeidsgivernes motivasjon. Men lykkes vi ikke med å stoppe utstøtingen og få flere med i arbeidsstyrken, blir vi nødt til å belaste arbeidslivet med stadig nye omkostninger. - Lønnstilskudd vil være gulroten, mens dette er pishen? - Ja, vi kan si det slik. Hanssen opplyser at departementet er i gang med en gjennomgang av virkemiddelbruken innenfor sosial- og trygdesektoren. Blant annet pågår det et forsøk med en kombinasjon av arbeid og trygd, noe ministeren synes virker svært interessant. Innholdet i fremtidens velferdspolitikkk skal samles i en stortingsmelding som skal være klar til høsten. Den nye arbeids- og velferdsetaten, NAV, er en samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. Den er, ved siden av pensjonsreformen, den mest omfattende organisasjonsendringen i norsk arbeidsliv. Den omfatter 12.000 statlige og 4.000 kommunalt ansatte, berører 431 kommuner og vil disponere over en tredel av statsbudsjettet. Halvparten av Norges befolkning vil være "kunder" hos NAV.

Spørsmål:

1. Hvor mange mennesker står utenfor arbeidsstyrken i Norge?

---

2. Hvorfor er det vanskelig å komme tilbake i jobb?

---

3. Hva menes med å kombinere trygd og arbeid?

---

4. Hva er NAV?

---

5. Hva står bokstavene AID for?

Velferdsstat

Fra Wikipedia.

En velferdsstat eller et velferdssamfunn, er en betegnelse på en stat som yter sine borgere en rekke grunnleggende goder som støtte til utdanning, trygder ved sykdom eller fattigdom, pensjon m.v. Velferdsstat er ment som et sikkerhetsnett for de som faller utenfor samfunnet.

I Norge er alle politiske partier (utenom de sosialistiske og kommunistiske) normalt sterke tilhengere av en velferdsstat. Velferdsansvaret ligger da hos staten som gjerne delegerer velferdsoppgavene ned på kommunalt plan.

Spørsmål:

1. Hva er en velferdsstat?

Hvordan skaffe penger til velferdsstaten?

Folketrygden blir finansiert ved medlemsavgifter fra arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og trygdede og ved arbeidsgiveravgift og tilskudd fra staten.

Stortinget fastsetter avgiftssatsene og tilskuddet fra staten. Medlemsavgiften for arbeidstakere er 7,8 % av brutto lønnsinntekt. Arbeidsgiveravgiften varierer ut fra geografiske og økonomiske forhold mellom 14,1 % og ingen avgift.

Barnetrygden blir finansiert over statsbudsjettet. Mange ytelser blir dekt fullt ut av statstilskudd, for eksempel engangsstønad ved fødsel og adopsjon, stønad til bedring av funksjonsevnen, grunnstønad, hjelpestønad og ulike former for overgangsstønad.

I 2003 var alle utgiftene til folketrygden ca. 215 milliarder kroner.

Spørsmål:

1: Hvem betaler folketrygden?

2: Hvor stor var utgiftene til folketrygden i 2003?

_____ milliarder kroner.